

משרד הכלכלה והתעשייה
מינהל סחר חוץ

ברזיל

- סקירה כלכלית -

ספטמבר 2019

רקע ונתונים כלליים¹

שטח: ברזיל 8,515,770 קמ"ר (6 מתוך 254)

ישראל 20,770 קמ"ר (154 מתוך 254)

אוכלוסייה: 209.3 מיליון נפש

עיר בירה: ברזיליה

משטר: רפובליקה פדרלית נשיאותית

נשיא מכהן: ז'איר מסיאס בולסונרו,

Jair Messias Bolsonaro

שפה רשמית: פורטוגזית

מטבע: ריאל ברזילאי (BRL)

1 דולר = 3.719 ריאל ברזילאי

גאוגרפיה: ברזיל נמצאת בחלקה המזרחי של יבשת אמריקה הדרומית, לחופי האוקיינוס האטלנטי. אורכה 3,670 ק"מ, ורוחבה 4,190 ק"מ. היא גובלת בארגנטינה, בבוליביה, בקולומביה, בגינאה הצרפתית, בגיאנה, בפרגוואי, בפרו, בסורינאם, באורוגוואי ובוונצואלה.

אינדיקטורים כלכליים מרכזיים לשנת 2018²

ישראל	ברזיל	אינדיקטור
369.84	191,000	תמ"ג נומינלי GDP, current prices Billions of U.S. dollars
37,970	16,110	תמ"ג לנפש במונחי PPP Purchasing power parity; international dollars per capita
4% (2016) 3.5% (2017) 3.3% (2018)	-3.5% (2016) 1% (2017) 1.4% (2018)	שיעור הצמיחה הכלכלית real GDP growth
0.8%	4.2%	שיעור האינפלציה Inflation rate, average consumer prices
4%	11.8%	שיעור האבטלה
49	109	קלות עשיית עסקים ציון בין 1-190 כאשר ציון נמוך מבטא תוצאה טובה
5.3	4.3	מדד התחרותיות ציון מ-1-7 7 מבטא את הציון הטוב ביותר
AA-	BB-	דירוג אשראי S&P

¹ CIA The World Factbook ,The World Bank

² IMF, The World Bank, World Economic Forum

רקע כללי / כלכלי

הרפובליקה הפדרלית של ברזיל היא המדינה הגדולה באמל"ט, תופסת כמחצית משטח היבשת וגובלת בכל מדינות היבשת, מלבד צ'ילה ואקוודור. ברזיל הינה פדרציה, המורכבת מ-26 מדינות, שלכל אחת מהן עיר בירה ומוסדות שלטון משלה. בנוסף לכך קיים האזור הפדרלי של הבירה, הוא ברזיליה. בברזיל כ-5,570 ערים, 17 מהן מונות למעלה ממיליון תושבים. הגדולות שבהן: סאו-פאולו, ריו דה ז'נירו, סלוודור, ברזיליה, פורטלזה ובלו הוריזונטה. אוכלוסיית ברזיל היא החמישית בגודלה בעולם, ומונה 207.8 מיליון תושבים.

בברזיל נהוגה שיטת ממשל נשיאותית עם שני בתי נבחרים. הנשיא מכהן כראש הממשלה במערכת רב מפלגתית. ברשות המחוקקת, המורכבת משני בתי הקונגרס הלאומי, פועלות כיום כ-30 מפלגות. הבחירות לנשיאות ולבתי הנבחרים מתקיימות מדי ארבע שנים.

באוקטובר 2018 התקיימו בחירות בברזיל, ובתום הסיבוב השני ניצח מועמד הימין הקיצוני, מר ג'איר בולסונארו. הוא גבר על מועמד השמאל הקיצוני ומי שנחשב כממשיכו של לולה, מר פרננדו ח'דד. הנשיא הנבחר, שהושבע ב-1 בינואר 2019, נחשב לתומך נלהב של ישראל, ובמהלך הקמפיין יצא במספר הצהרות תומכות, ביניהן העברת השגרירות לירושלים, סגירת השגרירות הפלסטינית בברזיליה וביקור בישראל מיד לאחר שיכנס לתפקיד, שיהיה ביקור רשמי ראשון של הנשיא מחוץ לברזיל. הממשלה החדשה הורכבה במהלך הרבעון הראשון של 2019, וצפויה להיכנס לפעילות מלאה מיד לאחר הקרנבל (אמצע מרץ 2019).

כלכלת ברזיל חוותה בשנים האחרונות את אחת התקופות הקשות ביותר שלה. בתוספת הסערה הפוליטית (שכללה את הדחתה של הנשיאה דילמה רוסף) ופרשיות השחיתות שמתפרסמות חדשות לבקרים. יש הטוענים כי שנת 2016 הייתה מהגרועות בתולדות המדינה.

מספר תהליכים אשר התרחשו בשנת 2017 דווקא נותנים סימנים של אופטימיות. אחד מהתהליכים האלו הוא אישור הסנאט לתקרת הוצאות של המגזר הממשלתי כדי להימנע מעלייה של החוב הציבורי. סימן חיובי נוסף שניתן היה לראות הוא מגמת העלייה המשמעותית והמתמשכת של מדד ה-Bovespa מאמצע 2016, אשר הוסיף לערוך כ-230%. משברי עבר מוכיחים כי שוק ההון מקדים לרוב את שאר המשק, ועל כן סבורים הכלכלנים שכלכלת המדינה בעלייה. הריאל חווה תנודות משמעותיות בשנים אלה (מ-2 ריאל לדולר ב-2014 ל-4.2 ריאל לדולר לפני הבחירות בספטמבר 2018). עם זאת הורדת ריבית המשק ל-11.25% והירידה של שיעור האינפלציה מתחת ל-4%, לאחר שהגיעה ב-2015 לשיעור דו-ספרתי, מהווים סימנים חיוביים נוספים בתחום הכלכלה המקומית.

במקביל תחום החדשנות צובר תאוצה בברזיל באופן דרמטי, עם עלייה ניכרת במספר חברות ההזנק וקרנות הון הסיכון אשר מוקמות במדינה. נראה כי גם תעשיות מסורתיות גדולות, כמו תעשיית הנפט והגז, מכרות חקלאות ומים, קוראים למצוא פתרונות טכנולוגיים וחדשנות על מנת להתייעל, לקדם את התעשייה ולהיפתח יותר לשינויים הגלובליים.

תעשיות בולטות/ מאפייני הכלכלה המקומית³

נתוני סחר

שנה	סכום יצוא לעולם במיליארדי דולרים	סכום יבוא מהעולם במיליארדי דולרים	גירעון מסחרי
2018	239.9	181.2	58.7
2017	217.74	150.75	66.99
2016	185.24	137.55	47.69

שותפות הסחר הגדולות לשנת 2018

יצוא

יצוא במיליארדי דולרים	אחוז מסך היצוא של ברזיל	גירעון מסחרי במיליארדי דולרים	
64.21	26.8%	29.48	סין
29.17	12.2%	-0.18	ארה"ב
14.95	6.2%	3.9	ארגנטינה
13.07	5.4%	11.38	הולנד
6.39	2.7%	3.0	צ'ילה

מוצרי היצוא העיקריים הם: ציוד הובלה, ברזל, סויה, הנעלה, קפה, כלי רכב.

יבוא

יבוא במיליארדי דולרים	אחוז מסך היבוא של ברזיל	גירעון מסחרי במיליארדי דולרים	
34.7	19.2%	29.48	סין
29.35	16.2%	-0.18	ארה"ב
11.05	6.1%	3.9	ארגנטינה
10.56	5.8%	-5.34	גרמניה
5.38	3%	-1.94	דרום קוריאה

³ הלמ"ס, Un Comtrade

מוצרי היבוא העיקריים הם: מכונות, ציוד חשמלי, מוצרים כימיים, נפט, חלקי חילוף לרכב, אלקטרוניקה.

סקטורים מרכזיים בכלכלה

תעשיית הנפט והגז

ברזיל היא מפיקת הנפט התשיעית בגודלה בעולם. תעשיות הנפט והגז בברזיל עתירות משאבים כלכליים, הן תעשיות ענק מסורתיות עם פוטנציאל התייעלות גבוה. עד לשנת 1997 מערך הנפט והגז בברזיל השתייך בצורה אקסקלוסיבית לחברה הממשלתית Petrobras. בשנת 2014 במסגרת חשיפת פרשות השחיתות בממשלה הברזילאית נמצאו אי סדרים בהתנהלות החברה. החשיפה הובילה לחקיקת חוקים המחייבים שקיפות, לחשיפת הפרויקטים המתנהלים ולפתיחתם לשחקנים חדשים. כתוצאה מכך נוצרו הזדמנויות לחברות בינלאומיות ולספקים חדשים.

תחום הציוד הרפואי

מערכת הבריאות בברזיל היא מערכת בריאות ציבורית, שבה הביקוש עולה על היכולת של המדינה לתת מענה רצוי לאור מחסור בהשקעות בתחום ובצוותים מיומנים, קושי בגישה למקומות עניים, עלויות גבוהות לשירותים ותורים ארוכים במיוחד. משאבי הממשלה מתקשים לגשר על הפערים הללו, לכן מי שיכול להרשות לעצמו בוחר לפנות לשירותי הבריאות הפרטיים. בחודש ינואר האחרון נחקק חוק חדש בברזיל, המאפשר את השימוש בטכנולוגיות Telemedicine, מה שהיה אסור עד כה, ולכן הפוטנציאל הגדול לשיתופי-פעולה עם חברות וטכנולוגיות ישראליות רק גדל עם חקיקת החוק.

חקלאות

ברזיל הינה אחת מיצרניות המזון הגדולות בעולם. בתחומים כגון: קפה, קני סוכר, תפוזים, בקר ועופות, ברזיל הינה היצרנית הגדולה בעולם. בסגמנטים אחרים כגון: סויה, חלב, בירה, מלון ועוד הינה בחמישייה הפותחת. ישראל נתפסת כמותג חשוב מאוד בתחום החקלאי, וקיים רצון עז מצד הברזילאים ללמוד ולאמץ ידע וטכנולוגיות שפותחו בישראל.

תעשיית המים

ברזיל התברכה בכמות משקעים גדולה ובגופי מים גדולים. 12% מכמות המים המתוקים בעולם נמצאת בברזיל, אך 70% מהם ממוקמים באמזונס, כך שאזורים מסוימים, בדגש על צפון מזרח ברזיל, סובלים מבעיות מים ומזג אוויר, בדומה לאתגרים עמם מתמודדת ישראל. הבנק העולמי, באמצעות תוכנית ה-WRG2020 משקיע משאבים בקידום תהליכים ליעול השימוש במים, בדגש על מחזור מים ומניעת אובדני מים בצנרת. בצפון מזרח ברזיל נושא התפלת מי ים הינו נושא בוער, אשר יקרום עור וגידים בטווח הקצר.

תעשיית האנרגיה ואנרגיה מתחדשת

ברזיל היא השוק הגדול ביותר באמריקה הלטינית לאנרגיה מתחדשת. למרות כל התהפוכות הפוליטיות והכלכליות בשנים האחרונות, שמרה ברזיל על מיקומה כ-hub לנושא האנרגיה. בשנת 2009 ראתה ממשלת ברזיל את הפוטנציאל הלא-מנוצל של משאבי האנרגיה השונים במדינה. גודל השוק בברזיל ממצב אותה לא רק כמובילה באמריקה הלטינית, אלא כמי שיש לה את הפוטנציאל להיות נקודת המוקד בתחום האנרגיה המתחדשת והמפיקה המרכזית למדינות השכנות. הטכנולוגיות שיש לישראל להציע בתחום האנרגיה מתקדמות ויכולות להיות לעזר רב בשוק הברזילאי ולסייע בהתייעלות אנרגית.

פינטק

שוק הבנקאות בברזיל הינו מהמפותחים בעולם. זהו אחד מ"התוצרים" שהשחיתות הרבה במדינה יצרה כחלק מהניסיון של המערך הבנקאי להתמודד עם הלבנות הון ועם שחיתויות בקנה מידה עצום. בדומה לישראל, אך בסדרי גודל שונים, ישנם חמישה בנקים מרכזיים בברזיל המשרתים את מרבית השוק (Banco do Brasil, Itau, Caixa Economica Federal, Bradesco) ו-Santander). מדובר בתחום שעובר כמו בכל המדינות המתקדמות disruption, כאשר המאפיינים הייחודיים של השוק הברזילאי מייצרים הזדמנויות ופוטנציאל רחב, גם עבור פתרונות פינטק "קלאסיים" וגם עבור פתרונות מעולמות הסייבר המופנים לעולם הבנקאות.

הסכמי בילטרליים משמעותיים של ברזיל עם יתר מדינות העולם

גוש סחר : ברזיל היא חלק מאיחוד המכסים "מרקוסור", הכולל את ברזיל, ארגנטינה, אורוגוואי ופרגוואי.

ארגונים בינ"ל: WTO (ינואר 1995)

מדינות שאיתן ברזיל חתומה על הסכם סחר : ארגנטינה, אורוגוואי, פרגוואי (במסגרת המרקוסור). ישראל, צ'ילה, בוליביה, פרו, מקסיקו, אקוודור, ונצואלה, סורינאם, הודו ומצרים (הסכם מוגבל למוצרים מסוימים).

יוזמות מרכזיות של ממשלת ברזיל בשנתיים האחרונות

בשנתיים האחרונות עברה ברזיל טלטלה פוליטית גדולה כאשר לאור אי סדרים ופרשיות שחיתות שהתגלו בתפקוד הממשלה. הודחה הנשיאה, וסגנה החליף אותה, מישל טמר. החברה הממשלתית Petrobras לקחה חלק בשחיתות, מה שהוביל לחקיקה התומכת בפתיחת השוק והגדלת השקיפות. החוק שעבר הקטין את החובה לכמות הייצור המקומי בפרויקטים בתחום, חייב שקיפות לפרויקטים ופתח את השוק לשחקנים בינלאומיים וספקים קטנים.

בתחום הבריאות הדיגיטלית הוחלט בדצמבר האחרון, אחרי כשנה של דיונים לאשר את השימוש בטל-רפואה ובדיגיטליזציה, מה שהיה אסור עד כה. השינוי פותח את השוק לטכנולוגיות וחדשנות רפואית, המגדילה משמעותית את הפוטנציאל לשיתופי פעולה כלכליים בתחום הציוד הרפואי. לפני סיום תפקידו החליט הנשיא לשעבר טמר לאשר את תוכנית Rota 2030, תוכנית המהווה את הבסיס הרגולטורי ארוך הטווח לשדרוג ולמודרניזציה של סקטור האוטומוטיב הברזילאי, כמו גם קביעת קווים מנחים להקלות ולפטור ממס.

יחסי סחר ישראל - ברזיל

בין ברזיל וישראל היו יחסים דיפלומטיים מורכבים עד לבחירתה של הממשלה החדשה בראשותו של הנשיא ז'איר בולסונרו, מועמד הימין הקיצוני, שנכנסה לתוקף באחד בינואר 2019. 16 השנים שקדמו לכן היו בשליטת השמאל הקיצוני, שנחשב לפרו פלסטיני, שקידם שיתופי פעולה ושהציג תמיכה פומבית במדינות עוינות לישראל, ביניהן גם איראן. למרות זאת במהלך כהונתו של נשיא השמאל הקיצוני, לואיז אינסיו דה סילבה, נחתם ההסכם בין ישראל למדינות המרקוסור. הסכם זה מביא לקבלת העדפת מכס ביבוא טובין לישראל ממדינות המרקוסור (ברזיל, ארגנטינה, פרגוואי ואורוגוואי), ולהיפך. הסכם זה היווה את אחת ההתפתחויות החשובות יותר בתחום סחר החוץ של מדינת ישראל בעשור האחרון.

בינואר 2019 החל את כהונתו הנשיא הנבחר מהימין הקיצוני. כבר במהלך הקמפיין לנשיאות הצהיר הנשיא על היותו תומך נלהב של ישראל וכי בכוונתו לשנות את מערכת היחסים המורכבת והעדינה בין המדינות למערכת יחסים חמה וקרובה. הוא הצהיר שכשם שעשתה ארה"ב, הוא יעביר את שגרירות ברזיל בישראל מתל-אביב לירושלים ויסגור את נציגות פלסטין בברזיל, שכן הוא לא רואה ברשות כמדינה. היחס האוהד שהציג לישראל התקבל בברכה, וכתוצאה מכך הגיע רוה"מ, מר בנימין נתניהו, לטקס השבעתו של הנשיא ופגש אותו אישית במהלך ביקורו.

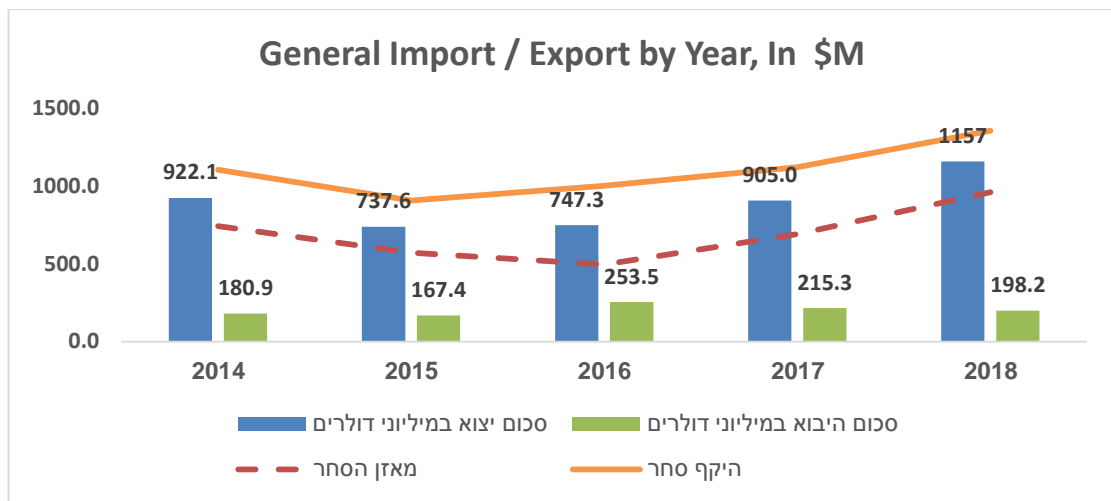
הנשיא בולסונרו הצהיר כי ביקורו הרשמי הראשון יהיה לישראל, ואכן ביקר ב- 31 במרץ 2019.

ביקורים מרכזיים הדדיים:

- דצמבר 2016 - סגן שר החקלאות של ברזיל, מר. עומר נובאקי ביקר בישראל
- יוני 2017 - ביקר שר הכלכלה של ברזיל דאז - מר. מרכוס פררה בישראל
- פברואר 2018 - ביקור שר המדע והחלל מר. אופיר אקוניס בברזיל
- דצמבר 2018 - ביקור רוה"מ מר בנימין נתניהו בברזיל
- ינואר 2019 - ביקור שר המדע, טכנולוגיה וחדשנות הברזילאי - מר. מרכוס פונטס בישראל בנוסף בשנים האחרונות היו ביקורים של מושלים של מדינות שונות, מזכירים בכירים וראשי ארגונים ממשלתיים שביקרו בישראל.
- מרץ 2019 - ביקור הנשיא בולסונרו בישראל

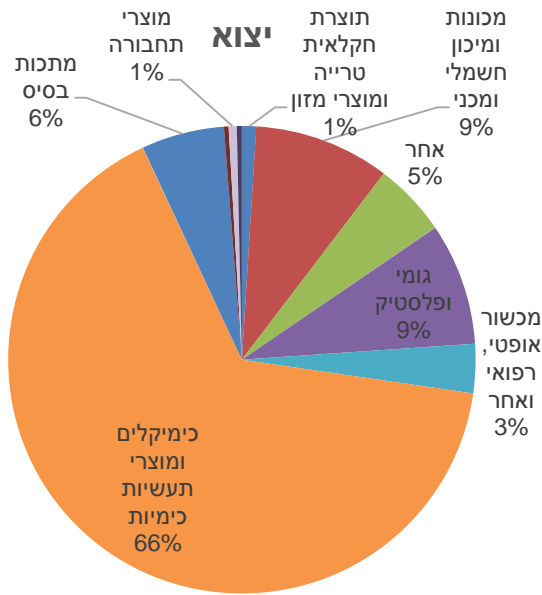
שנה	סכום יצוא במיליוני דולרים	אחוז היצוא מתוך סך היצוא הישראלי	סכום היבוא במיליוני דולרים	אחוז היבוא מתוך סך היצוא הישראלי	מאזן הסחר	היקף סחר
2014	922.1	1.34%	180.9	0.25%	741.2	1,103.0
2015	737.6	1.15%	167.4	0.27%	570.2	905.0
2016	747.3	1.23%	253.5	0.39%	493.8	1,000.8
2017	905.0	1.48%	215.3	0.31%	689.7	1,120.3
2018	1,157.0	2.13%	198.2	0.25%	958.8	1,355.2

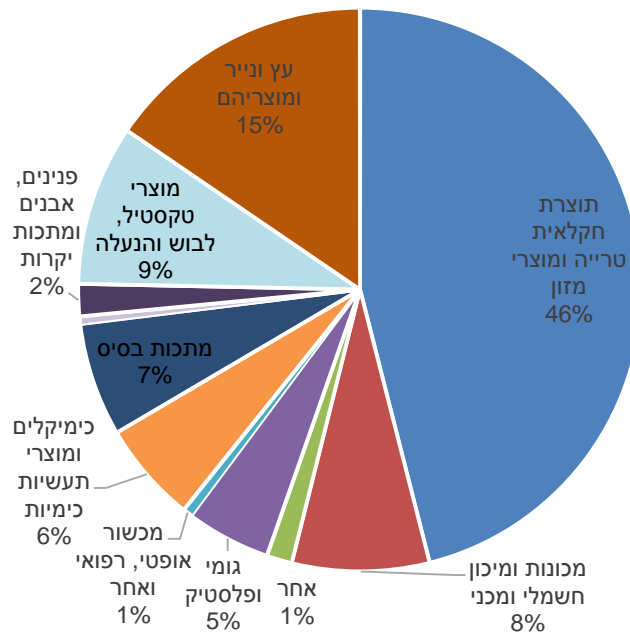
היקפי הסחר בין ישראל וברזיל נמצאים בעלייה משנת 2016. משנת 2015 ניתן לראות עלייה בייצוא וירידה בייבוא. העלייה בייצוא בשנים אלה נזקפת לטובת העלייה הסדרתית בהיקפי הייצוא של חברת מפעלי ים המלח בע"מ. כך גם היבואניות הגדולות, "סולבר מוצרי חלבון", "ארקיע" ו"סוגת" כולן הושפעו מירידות בייבוא בשנים אלו.

סקטורים עיקריים⁴

יבוא

⁴ הלמ"ס

הסכמי סחר הדדיים בין ישראל וברזיל

שם ההסכם	שנת חתימה על ההסכם	האם ההסכם בתוקף?
הסכם עם איחוד המכסים מרקוסור	2007	כן
הסכם בין משרד הכלכלה הברזילאי לרשות החדשנות	2017	כן
הסכם בין רשות החדשנות ל- EMBRAPPII	2018	כן
הסכם בין רשות החדשנות ל- FINEP	2018	כן

תובנות הנספחים, הגב' טלי סגל ומר צחי רייך

כלכלת ברזיל ראתה שנים לא פשוטות בעקבות התנהלות פוליטית שנויה במחלוקת, שחשפה שערוריות שחיתות, אשר פגעו קשה בקופת המדינה ובכיסים של האזרחים. המשבר הכלכלי של השנים 2014-2016 היה שפל בברזיל, שפגע בכל שכבות האוכלוסייה והביא לגדילת הפשע. לאחר השפל הגיעה ההתאוששות, ומשם גם החלה הפקת לקחים לגבי ההתנהלות הכלכלית של חברות ברזילאיות גדולות וקטנות. המשבר הביא לחיפוש אחר השקעות מחוץ לברזיל ולרצון להתייעל ולהביא את החדשנות והטכנולוגיות לברזיל. המשבר הביא איתו שינויים רגולטורים, שפתחו את השוק הסגור ליותר חברות מן החוץ, ונראה כי זו מגמה לשנים הבאות.

הממשל החדש נכנס לתוקפו בינואר 2019, והביא עמו ציפייה לבשורות של חדשנות כלכלית ומדינית. הגישה כלפי ישראל הנה גישה הפוכה לזו שהייתה קודם לכן, ונראה כי ישנה סקרנות רבה כלפי ישראל, כלפי החדשנות הישראליות ורצון גובר לקיים שיתופי פעולה, לעשות עסקים, לבקר במדינה ולהשקיע בטכנולוגיות שהיא מציעה. העניין מגיע מרשויות רשמיות ומעסקים פרטים. שתי הנספחויות בסאו פאולו ובריו דה-ז'ניירו מרגישות את השינוי עוד מהסיבוב הראשון של הבחירות, בו הסתמן המועמד שהולך להיות הנשיא החדש.

הפוטנציאל במדינה של למעלה מ- 208 מיליון צרכנים הוא רחב ומגוון. מדובר במדינה חקלאית, שיש לה אתגרים בתחום המים, אתגרים בתחום הרפואה, בעיות ביטחון פנים, יכולות תקשורת ופינטק מפותחות במיוחד ותעשיות ענק ועתירות משאבים בתחום המכרות והנפט והגז. הנספחויות פועלות לקדם שיתופי הפעולה הן בקידום הסכמי R&D עם רשות החדשנות וגופים מובילים, והן בחילופי משלחות, תערוכות ופעילויות אחרות.